

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

___ Հայոց լեզվի և գրականության ___
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբույան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № ___ 2 ___

« ___ 12 ___ » ___ սեպտեմբեր ___ 2023 թ.

ՀԼԳ/բ-013_«ԱՐԵՎՄՏԱՀԱՅԵՐԵՆԻ ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ»_ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 - Մասնագիտական մանկավարժություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.6 - Հայոց լեզու և գրականություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ ___ Մանկավարժության բակալավր ___

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ ___ Հայոց լեզվի և գրականության ___

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ ___ հեռակա ___

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ հեռակա ___ 3-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ ___

Դասախոս(ներ)՝ ___ Ա. Պողոսյան, Շ. Ղուկասյան ___

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ՝ poghosyanalbert@mail.ru

shoxerik@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
 - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
 - 14.2. Հարցաշար
 - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Արևմտահայերենի ներածություն» դասընթացը կարևորվում է լեզվաբանության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է *011401.19.6 - Հայոց լեզու և գրականություն* կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

- Դասընթացի նպատակն է՝ մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ինչպես նաև ապագա ուսուցչին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողությունների և հմտություններով զինելը:

2.1. Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Սովորեցնել արևմտահայերենի տեսական հիմքերը:
- Բացատրել արևմտահայերենի կառուցվածքային օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել լեզվական հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել արևմտահայերենի առանձնահատկությունները լեզվաբանության համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

«Արևմտահայերենի ներածություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը *011401.19.6 - Հայոց լեզու և գրականություն* մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Բառագիտություն», «Ոճաբանություն», «Շարահյուսություն» դասընթացներից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները.

«Արևմտահայերենի ներածություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա արևմտահայերենի տեսական հիմունքները,
2. իմանա արևմտահայերենի ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի արևմտահայերենի հետազոտության մեթոդներին,

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբովանդակության

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

5. կարողանա արևմտահայերենի շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կրերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հասակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Արևմտահայերենի ներածություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել հայոց լեզվի ուսուցչի մասնագիտական գործունեության ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և լեզվաբանության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
----------------	----------------------------------

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/120 ժամ
--	------------------

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	6
Գործնական աշխատանք	10
Ինքնուրույն աշխատանք	104
Ընդամենը	120
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային զրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:
Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. Դասավանդման մեթոդներն են՝ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. Ուսումնասության մեթոդներն են՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁶.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների		
		դասախոսություն	գործնական աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Արևմտահայերենի կազմավորման և հետագա զարգացման համառոտ ակնարկ: Հնչյունափոխություն: Հնչյունափոխության տեսակները: Չայնավորների և երկհնչյունների հնչյունափոխությունը: Ուղղագրություն, ուղղախոսություն: Արևմտահայերենի բառապաշարի առանձնացման սկզբունքները:	2	2	18
2.	Ձևաբանություն: Գոյական անուն: Ածական անուն: Թվական անուն: Դերանուն:	2	2	18
3.	Բայ: Բայը որպես խոսքի մաս: Բայի անդամ և դիմավոր ձևերը: Սեռը և խնդրառությունը: Դիմավոր ձևերին հատուկ քերականական կարգերը՝ եղանակ, ժամանակ, դեմք և թիվ: Մակբայ: Շաղկապ: Կապ: Վերաբերական: Չայնարկություն:	2	4	20
4.	Արևմտահայերենի շարահյուսության հարցեր:		2	18
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		6	10	74

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Սաքապետոյան Ռ., Արևմտահայերենի դասագիրք	2006
2.	Սաքապետոյան Ռ., Ավետիսյան Յու., Արևմտահայերենի գործնական աշխատանքների և	1997

⁶ Նման է օրացուցային պլանին

	վարժությունների ձեռնարկ	
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Սարգսյան Ա., Արևմտահայերենի բառարան	1991
2.	Սաքապետոյան Ռ., Արևմտահայերեն-արևելահայերեն ուղղախոսական- բացատրական բառարան	2000

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁷
1.	Արևմտահայերենի կազմավորման և հետագա զարգացման համառոտ ակնարկ:	1.Հր. Աճառյանի կարծիքը լեզվի երկփեղկվածության հարցի վերաբերյալ: 2.Գրապայքար: 3.Արևմտահայերենի և արևելահայերենի կազմավորումը:	2	ՊԳ1, 2
2.	Հնչյունափոխություն: Հնչյունափոխության տեսակները: Ձայնավորների և երկհնչյունների հնչյունափոխությունը: Ուղղագրություն, ուղղախոսություն:	1. Արևմտահայերենի բաղաձայնների դասակարգումը: 2. Հ. Աճառյանի օրենքը(տեղաշարժ-տեղափոխություն): 3. Զուտ արևմտահայերենին բնորոշ հնչյունափոխական երևույթներ: 4. Ուղղախոսություն:		ՊԳ1, 2
3.	Արևմտահայերենի բառապաշարի առանձնացման սկզբունքները:	1. Բառապաշարի ձևախմբման խմբերը ըստ արևմտահայ-արևելահայ հարաբերության (առավելապես արևմտահայերենին բնորոշ բառեր, համանուններ, նույն հասկացության համար տարբեր բառեր, հնչյունական-հնչյունափոխական-ուղղագրական տարբերակներ): Միայն արևմտահայերենին հատուկ բառեր:		ՊԳ1, 2 ԼԳ1, 2

⁷ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

4.	<p>Ձևաբանություն: Գոյական անուն: Գոյական անունը որպես խոսքի մաս, նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Գոյականների իմաստային-քերականական տեսակները:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արևմտահայերենի խոսքի մասերը: 2. Գոյական անուն: Քերականական կարգերը: 3. Արևմտահայերենի հոլովների կազմությունը և առանձնահատկությունները: 4. Զուգաձևությունը հոլովման համակարգում: 		ՊԳ-1, 2
5.	<p>Ածական անուն: Ածական անունը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Թվական անուն: Թվականն իբրև խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ածականի տեսակները, համեմատության աստիճանների կազմումը 2. Թվականների ուղղագրությունը և շարահյուսական գործառույթը: 	2	ՊԳ-1, 2
6.	<p>Դերանուն: Դերանունը որպես խոսքի մաս: Դերանվան հարաբերակցությունն այլ խոսքի մասերի (գոյականի, ածականի, թվականի և մակբայի) հետ: Դերանվանական հոլովում: Դերանվան տեսակները:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Անվանական և դերանվանական հոլովում: 2. Ստացական դերանունների առանձնահատկությունները: 3. Ցուցական, հարցական-հարաբերական, անորոշ, փոխադարձ և անդրադարձ դերանունների հոլովման առանձնահատկությունները: 4. Ոչ ոք, ոչինչ, ոչ մեկը դերանունների գործածությունը նախադասության ստորոգյալի 		ՊԳ-1, 2

		հետ:		
7.	Բայ: Բայը որպես խոսքի մաս: Բայի անդեմ և դիմավոր ձևերը: Սեռը և խնդրառությունը: Դիմավոր ձևերին հատուկ քերականական կարգերը՝ եղանակ, ժամանակ, դեմք և թիվ:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Բայ: 2. Բայի քերականական կարգերը՝ դեմք, թիվ, եղանակ, ժամանակ, սեռ: 3. Անկանոն բայեր: 4. Երկրորդական բաղադրյալ ժամանակներ: 	2	ՊԳ-1, 2
8.	Մակբայ: Մակբայը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Կապ: Կապը որպես խոսքի մաս: Բուն կապեր և կապական բառեր: Նախադրություններ և հետադրություններ: Կապերի իմաստային խմբավորումը (տարածական, ժամանակային, վերաբերության, պատճառի, նպատակի և այլն): Կապերի հոլովառությունը:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Մակբայի տեսակներն ըստ իմաստի: 2. Կապ: 3. Նախադրություններ: 		ՊԳ-1, 2
9.	Շաղկապ: Շաղկապը որպես խոսքի մաս: Համադասական և ստորադասական շաղկապներ: Մենադիր և գուգադիր շաղկապներ: Շաղկապների իմաստային խմբավորումը (միավորիչ, ներհակական, տրոհական, բացահայտման, մեկնական,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Շաղկապ: Տեսակները: 2. Վերաբերական: 3. Չայնարկություն: 4. Միայն արևմտահայերենին հատուկ վերաբերականներ և ձայնարկություններ: 		ՊԳ-1, 2

	նպատակի, պայմանի և այլն): Վերաբերականներ: Վերաբերականը որպես խոսքի մաս: Վերաբերականի կազմությունը և տեսակները: Չայնարկություն: Չայնարկությունը որպես խոսքի մաս: Չայնարկությունների տեսակները և կազմությունը:			
10.	Արևմտահայերենի չարահյուսության հարցեր:	1. Շարահյուսական տարբերություններ արևմտահայերենում և արևելահայերենում:		ՊԳ-1, 2

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն ⁸
1.	Արևմտահայերենի կազմավորման և հետագա զարգացման համառոտ ակնարկ:	1. Հր. Աճառյանի կարծիքը լեզվի երկփեղկվածության հարցի վերաբերյալ: 2. Գրապայքար: 3. Արևմտահայերենի և արևելահայերենի կազմավորումը:		Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ-1, 2
2.	Հնչյունափոխություն: Հնչյունափոխության տեսակները: Չայնավորների և երկհնչյունների	1. Արևմտահայերենի բաղաձայնների դասակարգումը: 2. Հ. Աճառյանի օրենքը(տեղաշարժ-	2	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային	ՊԳ-1, 2

⁸ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	հնչյունափոխությունը: Ուղղագրություն, ուղղախոսություն:	տեղափոխություն): 3. Ջուտ արևմտահայերենին բնորոշ հնչյունափոխական երևույթներ: 4. Ուղղախոսություն:		աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	
3.	Արևմտահայերենի բառապաշարի առանձնացման սկզբունքները:	2. Բառապաշարի ձևախմբման խմբերը ըստ արևմտահայ-արևելահայ հարաբերության (առավելապես արևմտահայերենին բնորոշ բառեր, համանուններ, նույն հասկացության համար տարբեր բառեր, հնչյունական-հնչյունափոխական-ուղղագրական տարբերակներ): Միայն արևմտահայերենին հատուկ բառեր:		գործնական խնդիրների լուծում, առաջադրանքների իրականացում	ՊԳ1, 2 ԼԳ1, 2
4.	Ձևաբանություն: Գոյական անուն: Գոյական անունը որպես խոսքի մաս, նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Գոյականների իմաստային-քերականական տեսակները:	5. Արևմտահայերենի խոսքի մասերը: 6. Գոյական անուն: Քերականական կարգերը: 7. Արևմտահայերենի հոլովների կազմությունը և առանձնահատկությունները: 8. Չուգաձևությունը հոլովման համակարգում:		Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ1, 2
5.	Ածական անուն: Ածական անունը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Թվական անուն: Թվականն իբրև խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և	3. Ածականի տեսակները, համեմատության աստիճանների կազմումը 4. Թվականների ուղղագրությունը և շարահյուսական գործառույթը:	2	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ1, 2

	բառակազմական առանձնահատկությունները:				
6.	Դերանուն: Դերանունը որպես խոսքի մաս: Դերանվան հարաբերակցությունն այլ խոսքի մասերի (գոյականի, ածականի, թվականի և մակբայի) հետ: Դերանվանական հոլովում: Դերանվան տեսակները:	1.Անվանական և դերանվանական հոլովում: 2.Ստացական դերանունների առանձնահատկությունները: 3.Ցուցական, հարցական-հարաբերական, անորոշ, փոխադարձ և անդրադարձ դերանունների հոլովման առանձնահատկությունները: 4.Ոչ ոք, ոչինչ, ոչ մեկը դերանունների գործածությունը նախադասության ստորոգյալի հետ:		Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ1, 2
7.	Բայ: Բայը որպես խոսքի մաս: Բայի անդեմ և դիմավոր ձևերը: Մեռը և խնդրառությունը: Դիմավոր ձևերին հատուկ քերականական կարգերը՝ եղանակ, ժամանակ, դեմք և թիվ:	1. Բայ: 2. Բայի քերականական կարգերը՝ դեմք, թիվ, եղանակ, ժամանակ, սեռ: 3. Անկանոն բայեր: 4. Երկրորդական բաղադրյալ ժամանակներ:		Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ1, 2
8.	Մակբայ: Մակբայը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Կապ: Կապը որպես խոսքի մաս: Բուն կապեր և կապական բառեր: Նախադրություններ և հետադրություններ: Կապերի իմաստային խմբավորումը (տարածական, ժամանակային,	1. Մակբայի տեսակներն ըստ իմաստի: 2. Կապ: 3. Նախադրություններ:	4	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ1, 2

	վերաբերության, պատճառի, նպատակի և այլն): Կապերի հոլովառությունը:				
9.	Շաղկապ: Շաղկապը որպես խոսքի մաս: Համադասական և ստորադասական շաղկապներ: Մենադիր և գուգադիր շաղկապներ: Շաղկապների իմաստային խմբավորումը (միավորիչ, ներհակական, տրոհական, բացահայտման, մեկնական, նպատակի, պայմանի և այլն): Վերաբերականներ: Վերաբերականը որպես խոսքի մաս: Վերաբերականի կազմությունը և տեսակները: Չայնարկություն: Չայնարկությունը որպես խոսքի մաս: Չայնարկությունների տեսակները և կազմությունը:	1. Շաղկապ: Տեսակները: 2. Վերաբերական: 3. Չայնարկություն: 4. Միայն արևմտահայերենին հատուկ վերաբերականներ և ձայնարկություններ:		Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ1, 2
10.	Արևմտահայերենի շարահյուսության հարցեր:	1. Շարահյուսական տարբերություններ արևմտահայերենում և արևելահայերենում:	2	գործնական խնդիրների լուծում, առաջադրանքների իրականացում	ՊԳ1, 2

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ⁹	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Արևմտահայերենի կազմավորման և հետագա զարգացման համառոտ ակնարկ:	1. Հր. Աճառյանի կարծիքը լեզվի երկփեղկվածության հարցի վերաբերյալ: 2. Գրապայքար: 3. Արևմտահայերենի և արևելահայերենի կազմավորումը:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շարքաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ1, 2
2.	Հնչյունափոխության հնչյունափոխության տեսակները:	1. Արևմտահայերենի բաղաձայնների դասակարգումը: 2. Հ. Աճառյանի օրենքը(տեղաշարժ-տեղափոխություն): 3. Զուտ արևմտահայերենին բնորոշ հնչյունափոխական երևույթներ: 4. Ուղղախոսություն:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շարքաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ1, 2

⁹ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր. ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3.	Արևմտահայերենի բառապաշարի առանձնացման սկզբունքները:	1. Բառապաշարի ձևաիմաստային խմբերը ըստ արևմտահայ- արևելահայ հարաբերության (առավելապես արևմտահայերենին բնորոշ բառեր, համանուններ, նույն հասկացության համար տարբեր բառեր, հնչյունական- հնչյունափոխական- ուղղագրական տարբերակներ): Միայն արևմտահայերենին հատուկ բառեր:	Էսսե	Ստուգաբանների շարքաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ1, 2 ԼԳ1, 2
4.	Գոյական անուն:	1. Արևմտահայերենի խոսքի մասերը: 2. Գոյական անուն: Քերականական կարգերը: 3. Արևմտահայերենի հոլովների կազմությունը և առանձնահատկությունները: 4. Զուգաձևությունը հոլովման համակարգում:	Ռեֆերատ	Ստուգաբանների շարքաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ1, 2

5.	Ածական անուն:	<p>1. Ածականի տեսակները, համեմատության աստիճանների կազմումը</p> <p>2. Ածական անունը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները:</p>	Էսսե	Ստուգաքննիչի շարքաթ	<p>Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:</p>	ՊԳ1, 2
6.	Դերանուն:	<p>1. Անվանական և դերանվանական հոլովում:</p> <p>2. Ստացական դերանունների առանձնահատկությունները:</p> <p>3. Ցուցական, հարցական-հարաբերական, անորոշ, փոխադարձ և անդրադարձ դերանունների հոլովման առանձնահատկությունները:</p> <p>4. Ոչ ոք, ոչինչ, ոչ մեկը դերանունների գործածությունը նախադասության ստորոգյալի հետ:</p>	Ռեֆերատ	Ստուգաքննիչի շարքաթ	<p>Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:</p>	ՊԳ1, 2

7.	Բայ:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Բայ: 2. Բայի քերականական կարգերը՝ դեմք, թիվ, եղանակ, ժամանակ, սեռ: 3. Անկանոն բայեր: 4. Երկրորդական բաղադրյալ ժամանակներ: 	Կլոր սեղան	Ստուգարքների շարքաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ1, 2
8.	Մակբայ: Մակբայը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Մակբայի տեսակներն ըստ իմաստի: 2. Մակբայը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: 	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շարքաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ1, 2

9.	Շաղկապ:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Շաղկապը որպես խոսքի մաս: 2. Համադասական և ստորադասական շաղկապներ: 3. Մենադիր և զուգադիր շաղկապներ: 4. Շաղկապների իմաստային խմբավորումը (միավորիչ, ներհակական, տրոհական, բացահայտման, մեկնական, նպատակի, պայմանի և այլն): Տեսակները: 	Էսսե	Ստուգաքքների շարքաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ1, 2
10.	Արևմտահայերենի շարահյուսության հարցեր:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Շարահյուսական տարբերություններ արևմտահայերենում և արևելահայերենում: 	Էսսե	Ստուգաքքների շարքաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ1, 2

2. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹¹

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

¹¹ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

3. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹²:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ամփոփիչ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող ամփոփիչ ստուգման և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:¹³

¹²«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

¹³ Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

14.3. Ընթացիկ ստուգման տարբերակի նմուշ

1. Հր.Աճառյանի կարծիքը աշխարհաբարի երկու տարբերակների առաջացման վերաբերյալ:

2. Տրված բառերը գրել արևմտահայ ուղղագրությամբ.

Տղա, հիմա, սա, Ռուսիա, արքա, անիկա, Ասիա, հրաչյա, պողոտա, ապա, Թուրքիա, ամսօրյա, քահանա, Իտալիա:

3. Վանդակների փոխարեն գրել *o* կամ *n*.

Հօրեղբայր, ընտանեօք, դաժանօրէն, Կարօյի, օղբալի, փօրձ, պաշտօն, պղտօր, տիկնօջ, ընդօրինակել:

4. Վանդակների փոխարեն գրել *է* կամ *է*.

Գովօստ, երանաւօտ, անօծք, հանգստաւօտ, գիւղօն, վրօժ, տօտր, սրբագրօլ, կատարելապօս, մօղք:

5. Վանդակների փոխարեն գրել *յ* կամ *հ*.

Աօսօր, օգօր, օպարտ, օստակ, ծառաօել, օարբուիս, օամով, օայր, օանգիստ, օամբաւ:

6. Վանդակների փոխարեն գրել *ւ/ ն* կամ *ւ*.

Աօան, բարձրաօանդակ, Նօարդ, հոօուական, նետօիլ, իսանդաօառել, թօարկել, օերնայարկ, հիօանդ, աօազան:

7. Վանդակների փոխարեն տեղադրել համապատասխան երկհնչյունը.

Յաւիտօն, վարագօր, արդօք, թօլատրել, Կարապետօն, հաճօք, մատօն, քսանօթ, կիսամօկ, նօթ:

8. Գրել տրված բառերի արևելահայ տարբերակները.

Քով, գործողություն, ծրար, քաղաքավար, մանչ, քնանալ, մելան, էրիկ, կոնակ, գոց:

1. Ըղձական եղանակ:

2. Կազմել տրված գոյականների հոգնակին (գուգաձևության դեպքում նշել երկուսն էլ). *արկղ, բժիշկ, գինետուն, դասատու, դուռ, ժողովուրդ, լրագիր, ձուկ, մուկ, ռուս, սուր, տուն, քար*:

3. Հովովել հետևյալ դերանունները. *ես, ան, իմս, անորը, որ, ինչ, ամենը, զիրար, դուն քեզ*:

4. Առանձնացնել բայաձևերը, նշել տեսակը. *հասկնալ, քաշկոտել, խմցնել, լիզուրոտել, մոտենալ, գիտնալ, ցատքոտել, ուտուիլ*:

Գրել բայը խոնարհել սահմանական եղանակի 11 ժամանակաձևերով:

14.4. Գնահատման չափանիշները¹⁴.

- Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ամփոփիչ ստուգման ժամանակ :
- Գործնական աշխատանքները՝ նվազագույնը երեք հարցում՝ գումարային 40 միավորով:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:

¹⁴ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 - Մասնագիտական մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.6 - Հայոց լեզու և գրականություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ _____ Մանկավարժության բակալավր _____
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՀԼԳ/Բ-013 «Արևմտահայերենի ներածություն»			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	16	Դասախոսություն	6
			Գործնական աշխատանք	10
	Ինքնուրույն	104		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է՝ մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ինչպես նաև ապագա ուսուցչին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողությունների և հմտություններով զինելը:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i> – «Արևմտահայերենի ներածություն» դասընթացի բուհական ուսուցման կազմակերպման ժամանակակից մեթոդներն ու առանձնահատկությունները և տեսական հիմնարար դրույթները, արևմտահայերենի հնչական, ուղղագրական և բառամթերքի տարբերությունները:</p> <p style="text-align: center;">•</p> <p><i>Հմտություն</i> - արևմտահայերենի հնչյունական, ոճական, առոգանական, հնչերանգային յուրահատկություններին, նաև քերականական տանբենություններին, որոնք դրսևորվում են հոլովման, խոնարհման, թվակազմության, առկայացման կարգերում և շարահյուսական որոշ հարցերում:</p> <p style="text-align: center;">•</p> <p><i>Կարողունակություն</i> - հասկանալ և գնահատել այն լեզվական երևույթները, որոնք արևմտահայերենում ունեն արևելահայերենից տարբեր դրսևորումներ, արևմտահայերեն տեքստերը վերածել արևելահայերենի և հակառակը, գիտելիքները գործնականում կիրառել, առաջ քաշել խնդիրներ և դրանք լուծել:</p>			

	•
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1. Արևմտահայերենի կազմավորման և հետագա զարգացման համառոտ ակնարկ: Հնչյունափոխություն: Հնչյունափոխության տեսակները: Չայնավորների և երկհնչյունների հնչյունափոխությունը: Ուղղագրություն, ուղղախոսություն: Արևմտահայերենի բառապաշարի առանձնացման սկզբունքները:</p> <p>Թեմա 2. Ձևաբանություն: Գոյական անուն: Գոյական անունը որպես խոսքի մաս, նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Գոյականների իմաստային-քերականական տեսակները: Ածական անուն: Ածական անունը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Թվական անուն: Թվականն իբրև խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Դերանուն: Դերանունը որպես խոսքի մաս: Դերանվան հարաբերակցությունն այլ խոսքի մասերի (գոյականի, ածականի, թվականի և մակբայի) հետ: Դերանվանական հոլովում: Դերանվան տեսակները:</p> <p>Թեմա 3. Բայ: Բայը որպես խոսքի մաս: Բայի անդեմ և դիմավոր ձևերը: Սեռը և ինդրառությունը: Դիմավոր ձևերին հատուկ քերականական կարգերը՝ եղանակ, ժամանակ, դեմք և թիվ:</p> <p>Թեմա 4. Մակբայ: Մակբայը որպես խոսքի մաս: Նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները: Կապ: Կապը որպես խոսքի մաս: Բուն կապեր և կապական բառեր: Նախադրություններ և հետադրություններ: Կապերի իմաստային խմբավորումը (տարածական, ժամանակային, վերաբերության, պատճառի, նպատակի և այլն): Կապերի հոլովառությունը: Շաղկապ: Շաղկապը որպես խոսքի մաս: Համադասական և ստորադասական շաղկապներ: Մենադիր և գուգադիր շաղկապներ: Շաղկապների իմաստային խմբավորումը (միավորիչ, ներհակական, տրոհական, բացահայտման, մեկնական, նպատակի, պայմանի և այլն): Վերաբերականներ: Վերաբերականը որպես խոսքի մաս: Վերաբերականի կազմությունը և տեսակները: Չայնարկություն: Չայնարկությունը որպես խոսքի մաս: Չայնարկությունների տեսակները և կազմությունը:</p>

	Թեմա 5. Արևմտահայերենի շարահյուսության հարցեր:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	<p>Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ընթացիկ ստուգման ժամանակ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Գործնական աշխատանքները՝ նվազագույնը երեք հարցում՝ գումարային 40 միավորով: ▪ Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
Գրականություն	<p>Պարտադիր՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Սաքապետոյան Ռ., Արևմտահայերենի դասագիրք 2. Սաքապետոյան Ռ., Ավետիսյան Յու., Արևմտահայերենի գործնական աշխատանքների և վարժությունների ձեռնարկ <p>Լրացուցիչ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Սարգսյան Ա., Արևմտահայերենի բառարան 2. Սաքապետոյան Ռ., Արևմտահայերեն-արևելահայերեն ուղղախոսական- բացատրական բառարան